

Kvinnor i Nicaragua

Jorge Capelán.

Lördag den 26 februari på Revolutionstorget i Managua. Det historiska torget är proppfullt. Stämningen är uppsluppen, folk sjunger och skanderar. De flesta är unga kvinnor. Över ett tusen ombud följer talarnas argument i en öppen kongress som har föregåtts av ca 150 kongresser på kommun- och länsnivå. Ett ämne är Daniel Ortegas kandidatur i årets viktiga val. Men hjärtana på torget klappar också för att minst 50 procent av sandinistpartiets samtliga ledningar, från grannskapskommittéerna till partiets högsta ledning, skall vara kvinnor, varav hälften ungdomar. Ett av den nytillträdda sandinistregeringens första beslut 2007 var att arbeta för att hälften av de viktiga posterna inom den statliga förvaltningen skulle innehas av kvinnor. I kommunalvalen 2008 gick kvinnorna framåt: 23 kvinnliga borgmästare och 100 vice-borgmästare – de flesta sandinister - i landets 153 kommuner. FSLNs mest hängivna aktivister är kvinnor och ungdomar.

I Centralamerika är dödligt och strukturellt våld mot kvinnor bland det värsta i världen med 100 kvinnomord per 100.000 invånare 2010. Där är det också oftast kvinnorna som tar ansvar för hemmet men lika ofta saknar både kunskaper och möjligheter att bestämma över sina livsvillkor.

Sandinistregeringens utbyggnad av hälsovårdssystemet har pressat ner mödradödligheten från 140 per 100.000 födselar till 96. Gratis och decentraliserad hälsovård har kraftigt förbättrat kvinnornas situation. Läkarmottagningar finns nu tillgängliga även för de som har svårt att ta sig till sjukhuset. Under sandinisternas första 3 år ökade läkarbesöken med 68 procent, sjukhusvistelserna med 21 procent, operationerna med 52 procent och receptutskrivningen med 122 procent. Många kvinnor fick se en läkare för första gången i sitt liv. Kvinnohus på landsbygden har gjort det möjligt för många kvinnor att föda barn under säkra förhållanden. Många har för första gången hört talas om preventivmedel och sexuell hälsa.

Drygt 550 000 nicaraguaner varav 53 procent kvinnor och 88 procent från landsbygden, har lärt sig läsa och skriva. Antalet elever i skolorna på olika nivåer har ökat, och fler kvinnor än män studerar. Noll Ockerprogrammet ger fattiga stadskvinnor billiga lån och utbildning i ekonomi, genusfrågor, förebyggande hälsa, mm. Det har nått 90 000 kvinnor över hela landet. Deras inkomster har ökat, i många fall har de lyckats få med sina arbetslösa män. De organiserar sig grannskapsvis i allt från små grupper till riktiga kooperativ.

NollHungerprogrammet ger landsbygdsfamiljertillgång till kapitalvaror, utbildning och stöd till organisering. Fram till augusti 2010 hade det nått 40 tusen kvinnor och därmed familjer. Landsbygdens extrema fattigdomen minskade med över 12 procent. Också ägarätten till tomt och bostad



Tusentals kvinnor har fått nya bostäder. En ungsandinist deltar i byggnadsarbetet och en visar ägarbeviset för sin bostad. Foto: Jairo Cajina

har stärkt kvinnorna.

Slopandet av alla skolavgifter, mellanmål till barnen, subventionerade skoluniformer och material, mm, nya dagis i städerna. Kärleksprogrammet, som riktar sig till gatubarn och deras familjer har också betytt mycket. Barnen får sexualundervisning i skolan och en handbok för att luckra upp den stereotypa könsrollen.

Nicaragua har undertecknat FN:s olika fördrag om kvinnors rättigheter och har antagit en genuspolitik för att utvärdera alla initiativ från kvinnoperspektiv. Med undantag för abortförbudet - och dess mest polemiska del, förbudet mot terapeutisk abort - så är de flesta av kvinnornas rättigheter fastställda i lag. Polisen har fått en handbok för hantering av våld mot kvinnor och polisstationer specialiserade på brott mot kvinnor och barn. Kvinnohuset har skyddat kvinnor som är hotas av våld.

Med ombudsmannen för mänskliga rättigheter och en särskild ombudsman för hbt- frågor har dessa frågor synliggjorts i ett land där homofobin är utbredd. För första gången genomförs prideparader, homosexuella kan framträda i media utan att förlöjligas.

Abortförbud som orsakat sådan polemik mot Nicaragua gäller i de flesta latinamerikanska länder. I Nicaragua förbjuds till och med terapeutisk abort när mammans liv är i fara. Den katolska kyrkans makt är stor och opinionen mot abort är mycket utbredd, även om en förändring kan skönjas. FSLN talar om ett kristet, solidariskt och socialistiskt Nicaragua och att "Folkets röst är Guds röst", inte tvärtom. Denna syn är i sig inte motståndare till abort, men anser att en förändring måste vara folkligt förankrad.

Feminismen i Nicaragua är splittrad. Men tiotusentals feministerna stödjer och deltar i den förändringsprocess som pågår inom FSLN, bland ungsandinisterna, i medborgarkommissionerna för folkmakt (CPC), inom polisen, utbildningsväsendet, rättsväsendet, mm, kyrkorna, osv. De kämpar för kvinnornas tillgång till makt, ibland med feministiska maktanalyser, ibland med mer allmänt kristna och/eller socialistiska utgångspunkter.